

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

Zakon Br. 04/L-191

O STOČARSTVU

Skupština Republike Kosova,

Na osnovu Člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo;

Usvaja

ZAKON O STOČARSTVU

POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE

Član 1
Cilj

1. Cilj ovog zakona je zaštita, poboljšanje i očuvanje kvaliteta genetskih izvora životinja u cilju podsticanja fermara za povećanje stočarskih proizvoda, poboljšanje kvaliteta stočarskih proizvoda kao i očuvanje genetske raznovrsnosti životinja.

2. Ovim se Zakonom uspostavljaju uslovi i stočarske prakse, za dobro uzgajivanje životinja u farmi, metode i tehnologije uzgajivanja životinja, uslovi za naerc i usvajanje rasnih programa, promene i očuvanje kvaliteta, očuvanje genetske raznovrsnosti i domaćih rasa, profesionalne i naučne usluge u stočarstvu, genetske banke za životinje, preduzeća uzgajivanja životinja, tržište i trgovina rasnih materijala, inspekcija i dovoljni fondovi za ovaj cilj.

Član 2
Delokrug

1. Ovaj se zakon sprovodi u cilju uspostavljanja pravne osnove za uzgajivanje stoke, svinja, ovca, koza, kopitara, zečeva i ptica u daljem tekstu životinje farme koji će obezbediti:

- 1.1. uzgoj, poboljšanje proizvodnje životinja, trgovinu životinja čistih rasa kao i genetski materijal;
- 1.2. očuvanje biodiverziteta domaćih životinja i genskih banaka domaćih životinja;
- 1.3. odnose između proizvođača životinja i industrije za preradu životinjskih proizvoda prema standardizovanoj klasifikaciji oko cene stočarskih proizvoda.

2. Posebni objektivi prema ovom Zakonu su:

- 2.1. poboljšanje i/ili očuvanje karakteristika životinja imajući u vidu njihovu vitalnost;
- 2.2. očuvanje genetskog biodiverziteta i domaćih rasa;
- 2.3. dovoljan i kvalitetan proizvod životinjskih proizvoda;
- 2.4. prakse održive stočarske privrede;
- 2.5. obezbeđenje biodiverziteta stočarske privrede;
- 2.6. sprečavanje istokrvnosti pri uzgoja ;
- 2.7. sprovođenje ekoloških i prostornih praksa u stočarkoj privredi;
- 2.8. realizacija prava i odgovornosti uzgajicača i stočarskih preduzeća;
- 2.9. sprovođenje istraživanja u stočarstvu;
- 2.10. korišćenje rezultata profesionalnog, istraživačkog rada i usluga savetodavanja u stočarstvu.
- 2.11. aplikacija sistema informacija u polju stočarstva;
- 2.12. uređivanje trgovine sa rasnim materijalom i stočarskim proizvodima.
- 2.13. povećanje zarade i konkurencije.

Član 3 **Definicije**

1. Upotrebljeni izrazi u ovom Zakonu imaju sledeće značenje:

- 1.1. **Domaća rasa** – race farmskih životinja, poreklom iz teritorije Republike Kosovo;
- 1.2. **Životinjske biotehnologije** – sve biotehnoške metode i/ili dozvoljene metode za uzgajivanje farmskih životinja;

- 1.3. **Biološki dokazi** - dokazi, koji određuju frekvenciju specifičnih gena, u skladu sa propisima i rasnih programima;
- 1.4. **Biodiverzitet domaćih životinja**- raznovrsnost života u svim njegovim oblicima, sačinjen od genetskog diverziteta vrsta, koji pripada farmskih životinjama;
- 1.5. **Farmske životinje** - životinje koje rastu pod zaštitom i brigom čoveka, u njegovu korist;
- 1.6. **Etološki standardi** - minimalni zahtevi, koji dozvoljavaju karakteristično ophođenje vrsta i dobrostanje domaćih životinja;
- 1.7. **Genetsko poboljšanje** - izmena jedne populacije, kao rezultat poboljšanja naslednih karakteristika farmskih životinja;
- 1.8. **Genetska vrednost jedne životinje** - izražena vrednost genotipa same životinje;
- 1.9. **Genetska rezerva** - minimalni broj životinja oba pola, doza sperme, jaja i embriona, koje se čuvaju za svrhe rasnog programa, da bi se obezbedila stalna genetska raznovrsnost za svaku posebnu rasu i umnožavanje domaćih životinja u posebnim okolnostima;
- 1.10. **Genetska raznovrsnost** – raznovrsnost celina gena;
- 1.11. **Genetska banka** - sredina gde se rasni materijal čuva i drži pod kontrolu u cilju očuvanja biodiverziteta domaćih životinja;
- 1.12. **Genetski test** – određivanje prisutnosti jednog određenog gena kod životinja;
- 1.13. **Stošarska jedinica** - opisana jedinica upoređenja između vrsta i kategorija farmskih životinja;
- 1.14. **Heterozis** - dodatak plodnosti, vitalnosti i drugih karakteristika potomaka genetski različitih roditelja;
- 1.15. **Registar farme** - određeni dokument, koji sadrži informacije o stočarskim farmskih životinjama ;
- 1.16. **Farmer** - fizičko ili pravno lice, koji poseduje i/ili se stara o domaćim životinjama;
- 1.17. **Ukrštavanje domaćih životinja** – parenje različito genetskih životinja;
- 1.18. **Izmešana sperma** - zajednička sperma dva ili više muških priplodnjaka iste vrste;
- 1.19. **Centar proizvodnje sperme** - usvojena jedinica za proizvodnju sperme, koja drži i/ili koristi proplodnjake za uzimanje, preradu, očuvanje i distribuciju sperme;
- 1.20. **Istokrvnost** - parenje životinja iste krvi, koje imaju istog poznatog pretka;

- 1.21. **Priplodnjak** - ocenjena životinja, izabrana i isprobana, koja ispunjava sve zahteve jednog usvojenog rasnog programa;
- 1.22. **Rasna vrednost** - deo genetske vrednosti životinje, koja se prenosi na potomke;
- 1.23. **Rasni materijal** - rasna životinja, sperma, jajne ćelije, embrijoni i ptičja jaja za priplod;
- 1.24. **Upoređivačka proba** - izabrana procedura za merenje i upoređivanje karakteristika između rasa, linija i ukrštavanja unutar iste vrste farmskih životinja, kao i hrana, dodataka i oprema;
- 1.25. **Trgovina** - prodaja ili bilo koji prenos vlasništva nad životinjom, rasnih materijala, njihovih proizvoda i sirovina kod jedne treće osobe;
- 1.26. **Populacija** - grupa farmskih životinja, koja je uključena u istom rasnom programu;
- 1.27. **Uzgajivanje** - održavanje i nega za domaće životinje;
- 1.28. **Uzgajivac** - fizičko ili pravno lice koje se bavi sa uzgajivanjem farmskih životinja i obično je njihov vlasnik;
- 1.29. **Rasni program** - metode i mere uzgoja specifičnih vrsta ili rasa životinja ;
- 1.30. **Matična Knjiga** - baza podataka, elektronske informacije ili drugi pisani dokumenti koje sadrže podatke ili listu rasnih životinja koje ispunjuju zahteve određene u rasnom programu koje su izabrane za priplod ;
- 1.31. **Program selekcije** - metoda testiranja, selekcije i plana korišćenja ocenjenih životinja, izabranih i poznatih u cilju postizanja objekta rasnog programa;
- 1.32. **Proba kod farmskih životinja** - praksa merenja karakteristika razlikovanja domaćih životinja;
- 1.33. **Stanica probe** - usvojena jedinica gde se vrše komparativne probe karakteristika razlikovanja domaćih životinja za odabiranje reproduktivnog;
- 1.34. **Uvoz** - svaki ulaz rasnog materijala u prelaznim carinskim tačkama Republike Kosovo, izuzimajući ulaze zbog tranzita ili privremene uvoze za konkurse i sajmove;
- 1.35. **Zoohigijenski standardi** – minimalni zoohigijenski uslovi za održavanje farmskih životinja;
- 1.36. **Proizvodi životinjskog porekla** - mleko, meso, jaja, vuna i ostali proizvodi poreklom od farmskih životinja ;
- 1.37. **Rasa** - podvrsta farmskih životinja, fenotipična ili geografska, koje je karakterizovana s jednom genetskom frekvencijom, koja je razlikuje od ostalih životinja iste vrste;

1.38. **Linija** - grupa farmskih životinja, koje imaju jednu ili nekoliko zajedničkih karakteristika, koje ih razlikuju od ostalih životinja iste rase;

1.39. **Stočarska farma sa sistemom konvencionalnog uzgajivanja** - stočarska farma koja dopušta sprovođenje prikladnih sistema uzgajivanja, brige, ishrane i stimulatora proizvodnje;

1.40. **Stočarska farma sa sistemom organskog uzgajivanja farmskih životinja** - stočarska farma, koja praktikuje uzgajivanje životinja prema prirodnim metodama i procedurama određene Zakonom o Organskoj Poljoprivredi BR.04/L-085;

1.41. **Centar za očuvanje sperme** - usvojene preduzeće koje se nalaze u Republici Kosovo i/ili u nekoj trećoj zemlji, gde se čuva sperma koja se koristi za vestacko osemenjivanje;

1.42. **Registar hibridnih životinja** - Matična Knjiga za priplodnjake hibridnih svinja.

1.43. **Stočarstvo** – delatnost poljoprivredne proizvodnje, koja je zasnovana na uzgoju domaćih životinja za proizvodnju hrane, ekonomsko korišćenje i derivata imajući u vidu biološke osobine životinja i njihove etološke zahteve.

1.44. **Životinjski izmet** – đubre i mokraće koje se mogu koristiti kao đubrivo ili tečno đubrivo i amorf.

1.45. **Reprodukcija životinja** – biološki proces seksualne reprodukcije u kome individua različitih polova iste vrste stvaraju potomstvo sa kombinovanim genetskim karakteristikama njihovih roditelja.

1.46. **Ministarstvo** – Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog razvoja.

POGLAVLJE II UZGOJ FARMSKIH ŽIVOTINJA

Član 4 Uputstva i sprovođenje uzgoja

1. Uzgoj životinja će se sprovesti s tačkom gledišta da bi se postigao cilj i objektivne stočarske privrede koja se referiše u članu 2 ovog zakona, čuvajući plodnost poljoprivredne zemlje i prirodu, i obezbeđujući stalna poboljšanja kvaliteta ljudskog života.

2. Vlasnici i odgajivači životinja sprovodiće uzgoj životinja prema propisima.

3. Kadgod javni interes zahteva da se jedno poljoprivredno preduzeće premesti iz jedne lokacije u novu lokaciju, autoritet predlaganja će obezbediti sredstva za takvu masu.

Član 5

Planiranje prostora za uzgajivanje

1. Planiranje prostora treba obezbediti mogućnost za uzgajivanje životinja, u skladu sa ciljem njihovog održavanja.
2. Uslovi i procedure za planiranje prostora u cilju uzgajivanja životinja regulisane se kroz podzakonski akt od strane Ministarstva.

Član 6

Uzgajivanje u zaštićenim zonama

1. Kadgod se jedna zona sa poljoprivrednom zemljom destinisana za stočarsku privredu štiti kroz poseban propis, uzeće se mišljenje Ministra pre pomenute zaštite.
2. Kadgod jedan propis koji štiti jednu određenu zonu interveniše u polje rada ili preko uslova uzgoja, odgajivačima životinja pripada kompenzacija prema propisima koji uređuju zaštitu prirode, preko kojeg gubitak ili smanjenje dobitaka od nekretnina takođe će uključiti gubitak ili smanjenje dobitaka od uzgoja

Član 7

Metode uzgajivanja životinja

1. Na osnovu metoda uzgajivanja životinja, stočarske fermes se klasifikuju u:
  - 1.1. stočarske fermes sa konvencionalnim sistemom uzgajivanja ;
  - 1.2. stočarske fermes sa organskim sistemom osemenjivanja.
2. Na osnovu metoda uzgajivanja, stočarske fermes se uključuju u registar proizvođača i prerađivača stočarskih proizvoda sa nazivima:
  - 2.1. stočarske konvencionalne poljoprivredne fermes ;
  - 2.2. stočarske organske poljoprivredne fermes.
3. Registar stočarskih fermes organske poljoprivrede održava se od strane preduzeća određenim zakonom BR.04/L-085 za organsku poljoprivredu Sluzbeni List Republike Kosovo br.28/16 oktobar 2012
4. Kriterijumi klasifikacije i registracije stočarskih fermes, na osnovu metoda konvencionalnog uzgajivanja, određuju se kroz podzakonski akt od strane Ministra.

Član 8

Stočarska jedinica

1. Za svrhe statistike, državne subvencije, kalkulaciju zahteva hrane i denzitet za hektar, koristi se stočarska jedinica.

2. Vrednost jedne stočarske jedinice i koeficijent za računanje stočarske jedinice jedne jedine vrste ili kategorije farmskih životinja odredi će se kroz podzakonski akat od strane Ministra.

POGLAVLJE III INFRASTRUKTURA I POLJOPRIVREDNA OPREMA

Član 9 Poljoprivredna infrastruktura

Uzgoj životinja zahteva povoljnu poljoprivrednu infrastrukturu ograde, pristup poljoprivrednoj zemlji, objekte i stočarska infrastruktura kao što su: staze i putevi, zgrade ferme u poljima, u planinskim pašnjacima i slično. Na osnovu ovog Zakona i drugim propisima, jedan uzgajivač životinja može graditi i koristiti potrebnu poljoprivrednu infrastrukturu.

Član 10 Veličina farme

1. Prema veličini, farme se dele u:

- 1.1. male stočarske farme, koje uzgajaju manje od pet (5) stočarske jedinice dnevno;
- 1.2. srednje stočarske farme, koje uzgajaju od šest (6) do dvadeset (20) stočarske jedinice dnevno;
- 1.3. velike stočarske farme, koje uzgajaju više od dvadeset (20) stočarske jedinice dnevno.

Član 11 Oprema za uzgajivanje životinja

1. Za obezbeđenje jednog dobrog uzgajivanja životinja i kvaliteta stočarskih proizvoda, koristi se prikladna oprema, prema zoohigijenskim i etološkim standardima za kućište, ishranu, rezervu vode, čišćenje i brigu, oprema za regulisanje ekoloških uslova, pojenje, hranjenje i prevoz životinjskog izmeta.

2. Oprema za uzgajivanje životinja je:

- 2.1. prikladna kućišta, boksevi, oprema za vezivanje životinja, kavezi, podovi staje, objekti za pojenje;
- 2.2. prikladna oprema za osvetljenje, ventilaciju i oprema za mužu.

3. Detaljni tehnički zahtevi za uzgajivanje životinja i njihovu kontrolu određuju se kroz podzakonske akte od strane Ministarstva.

Član 12

Životinjski izmet i đubriva

1. Životinjski izmet čini đubre i mokraća koje se koriste za đubrivo ili tečno i amorfno đubrivo.
2. Životinjski izmet i kompost koristiće se za đubrivo za poljoprivrednu zemlju prema propisima da bi se obezbedilo snabdevanje sa hranjivim materijama za biljke kao i zaštitu plodnosti zemlje. U takvom slučaju, izmet i komposti se neće smatrati otpatci .
3. Izmet koji se ne koristi kao đubrivo kao što je opisano u stavu 2 ovog člana tretiraće se prema propisima za upravljanje otpadaka.

Član 13

Objekti za životinjski izmet

1. Životinjskim izmetom će se upravljati na taj način na koji se ne dovodi u opasnost ljudsko i životinjsko zdravlje, okolina, kvalitet hrane i proizvoda.
2. Mesta okupljanja za životinjski izmet, tvrdi i tečni organski komposti, bare mokraće, depoziti sedimenta i oprema za preradu i tretiranje izmeta trebaju ispuniti određene tehničke i tehnološke zahteve.
3. Detaljniji tehnički i tehnološki uslovi za objekte i opremu koje se pominju u pragrafu 2 ovog člana , kao i u vezi upravljanja sa izmetom životinja prema ovom članu odrediće se podzakonskim aktom od strane Ministra.

POGLAVLJE IV

ORGANI I NADLEŽNA PREDUZEĆA ZA STOČARSKU PRIVREDU

Član 14

Nadležni Organ

1. Nadležni Organ za stočarsku privredu će biti Ministarstvo.
2. Ministarstvo će vršiti administrativne i ostale zadatke prema ovom Zakonu kao što sledi:
  - 2.1. razviti procedure za usvajanje preduzeća za stočarsku privredu prema ovom Zakonu;
  - 2.2. vršiti profesionalni nadzor;
  - 2.3. odrediti uslove za usvajanje preduzeća za stočarsku poljoprivredu prema ovom Zakonu;
  - 2.4. objavi će usvojene preduzeće za stočarsku poljoprivredu prema ovom Zakonu;
  - 2.5. odluči će o žalbama protiv odluka od administrativnih jedinica;

- 2.6. obezbedi će veze i pristup bazi podataka prema ovom Zakonu i prema važećim propisima;
  - 2.7. održava će bazu podataka prema ovom Zakonu;
  - 2.8. vrši će dužnosti u polju savetodavnih poljoprivrednih usluga;
  - 2.9. vrši će ostale dužnosti i donositi podzakonske akte za sprovođenje ovog Zakona.
3. Ako, zbog vanrednog stanja ili ratnog stanja, ili zbog prirodnih katastrofa ili ostalih, čuvanje rasnog materijala koji je potreban za obezbeđivanje minimalnih zahteva za reprodukciju farmskih životinja je u opasnosti, ili ako se u velikoj masi stavi u opasnosti biodiverzitet farmskih životinja u Republici Kosovo, Ministarstvo može odrediti posebne profesionalne dužnosti uzgajivačnim preduzećima i uzgajivačima.

Član 15 **Stočarske preduzeće**

1. Stočarske preduzeće prema ovim Zakonom će biti kao što sledi:
  - 1.1. preduzeće uzgajivača;
  - 1.2. specijalizovana preduzeća.
2. Stočarske preduzeće se mogu pridružiti udruženjima i ostalim oblicima organizovanja prema zakonodavstvom na snazi.

Član 16 **Objavljivanje stočarskih preduzeća na Službenom l**

1. Ministarstvo će objaviti listu stočarskih preduzeća na Službenom Glasniku Ministarstva jednom godišnje, navodejući ime i sedište, broj i datum odluke, polje i teritoriju delovanja, kao i period važenja odobrenja .
2. Ministarstvo će objaviti uklanjanje stočarskih preduzeća iz Službenog listu Ministarstva.

Član 17 **Preduzeća uzgajivača**

Preduzeće uzgajivača su preduzeće e koje ispunjavaju uslove predviđene prema ovim Zakonom i koje sprovode programe uzgajivanja.

Član 18 **Odobrenje uzgajivačnih organizavija**

1. Ministar preko odluke odobrava preduzeće uzgajivanja na osnovu prijava, sa uslovom da preduzeće ispunjava propisane uslove.

2. Pre donošenja odluke u vezi prijave za odobravanje, Stočarski Savet će nuditi profesionalnu ocenjivanje uzgajivanja .
3. Uslovi koje se prepisuju u stavu 1 ovog Člana za pojedinačne vrste životinja određiće se od strane Ministarstva.

Član 19

Aplikacija za odobrenje uzgajivačkih preduzeća

1. Aplikacija za odobrenje preduzeća za uzgajivanje prema članu 17 ovog Zakona treba sadržati:
  - 1.1. ime, sedište i status preduzeća osemenjivača;
  - 1.2. polje i teritoriju delovanja;
  - 1.3. ime i ličnu adresu pravnog zastupnika preduzeća za uzgajivanje;
  - 1.4. ime i ličnu adresu odgovornog lica za profesionalni rad i sprovođenje programa za uzgajivanje;
  - 1.5. objektiv ugajivanja;
  - 1.6. program uzgajivanja;
  - 1.7. podatke o imenima i adresama uzgajivača koji su članovi preduzeće za uzgajivanje ili koji sarađuju s njom, kao i podatke o broju farmskih životinja uključenih u programu uzgajivanja .

Član 20

Odbijanje aplikacije

1. Ministar odbija aplikaciju za odobrenje jednog preduzeća za uzgajivanje ako ona ne ispunjava podnete uslove.
2. Ministar može odbiti jednu prijavu za odobrenje preduzeća za uzgajivanje ako preduzeće, preko njenog programa za uzgajivanje ne obezbeđuje čuvanje jedne specifične rase ili ako delovanje jedne usvojenog preduzeća ometa sprovođenje programa za uzgajivanje jedne sepcifične rase.

Član 21

Prekidanje usvojene dozvole

1. Dozvola će se prekinuti na osnovu odluke donete od strane Ministra ako:
  - 1.1. preduzeće ne ispunjava podnete uslove;
  - 1.2. ne uspe da obezbedi sprovođenje certifikovanog programa uzgajivanja;
  - 1.3. ako rok za koji je doneta odluka završi i posle koje nije donošena nova odluka.

2. Pre donošenja odluke na osnovu podstava 1.1. i 1.2. ovog člana Ministarstvo će dati usvojenog preduzeća za uzgajivanje povoljni rok za eliminisanje prisutnih nedostataka ili nepravilnosti. Ako preduzeće za uzgajivanje ne uspe da eliminiše prisutne nedostatke i nepravilnosti unutar određenog roka, Ministarstvo će doneti odluku za prekidanje dozvole.

Član 22 **Princip nediskriminacije**

1. Usvojena preduzeća za uzgajivanje će slediti princip nediskriminacije tako što će:

1.1. staviti svaku prihvatljivu Farmsku životinju u registru u matičnoj knjizi prema zahtevu jednog člana preduzeća za uzgajivanje, ili odgajivača životinja;

1.2. dozvoliti svakom uzgajivaču, koji uzgaja farmske životinje na polju rada i teritoriji preduzeća za uzgajivanje i koji je spreman da saraduje u sprovođenju programa uzgajivanja prema pravilima delovanja preduzeća za uzgajivanje, da postane član preduzeća i da saraduje s njom u sprovođenju programa za uzgajivanje.

Član 23 **Specijalizovana preduzeća**

1. Specijalizovana preduzeća predstavljaju fizička ili pravna lica koja ispunjavaju uslove propisane ovim Zakonom što se tiče objekta, koje će se odrediti i kroz podzakonski akt od strane Ministarstva.

2. Preduzeća koje se mogu usvojiti prema predviđenoj proceduri su:

2.1. centri za osemenjivanje;

2.2. stanice za testiranje;

2.3. preduzeća za sakupljanje, čuvanje i transplantaciju embrijona;

3. Detaljniji uslovi za usvajanje preduzeća određiće se kroz podzakonski akt od strane Ministarstva.

Član 24 **Prekidanje usvajanja**

1. Usvajanje će se prekinuti na osnovu odluke Ministra ako:

1.1. specijalizovana preduzeća ne ispunjava propisane uslove;

1.2. zbog nedostataka i nepravilnosti na radu, specijalizovana preduzeća ne uspe da obezbedi sprovođenje aktivnosti za koje je priznata;

1.3. rok za koji je usvajanje doneto završi i posle kojeg nije doneto novo usvajanje.

2. Pre donošenja odluke prema stavu 1. ovog člana, Ministarstvo će dati specijalizovanoj preduzeći povoljni rok za eliminisanje prisutnih nedostataka ili nepravilnosti. Ako specijalizovana preduzeća ne uspe da eliminiše prisutne nedostatke i nepravilnosti unutar određenog roka, Ministar će doneti odluku za prekidanje dozvole.

Član 25 **Centar za osemenjavanje**

1. Centar za osemenjivanje je preduzeće koja ispunjava propisane uslove kao što sledi:
  - 1.1. ima odgovarajuće objekte, osoblje i opremu na raspolaganju;
  - 1.2. ima dovoljan broj mužjaka za sakupljanje i trgovinu sperme da bi zadovoljila jedan ili nekoliko certifikovanih uzgojnih programa;
  - 1.3. ušao je u registar centara osemenjivanja prema propisima koje upravljaju veterinarsku praksu.
2. Na osnovu programa za rasno poboljšanje, centar za osemenjivanja će sprovesti mere uzgoja, posebno one u vezi sa:
  - 2.1. šemama uzgajivanja;
  - 2.2. programom osemenjivanja;
  - 2.3. testiranjem plodnosti proplodnih mužjaka;
  - 2.4. sprečavanjem unutrašnjeg parenja;
  - 2.5. biodiverzitetom u stočarstvu;
  - 2.6. korišćenjem heterosisa;
  - 2.7. genetskom raznovrsnošću.
3. Centar za osemenjivanja će održavati opisanu dokumentaciju vezanu za mužjake, kao i registre vezane sa prikupljanjem sperme iz sopstvene proizvodnje i od drugih centara osemenjivanja i izveštavaće Ministarstvu svake godine.
4. Fizička i pravna lica koja koriste spermu od nekog centra za osemenjivanja obavestiće taj centar u vezi sa opisanim podacima vezanim za korišćenje sperme odvojeno za svako pojedino osemenjivanje.
5. Na osnovu dobijenih podataka prema dispoziciji iz stava 4. ovog člana, jedan centar za osemenjivanja će nadgledati i analizovati rad i efikasnost pojedinaca koji sprovode osemenjivanje. Efikasnost rada, ustanoviće se na osnovu postignutih rezultata od strane lica koje sprovodi osemenjivanje upoređujući ga sa prosečnim postignutim rezultatima osemenjivanja pojedinih rasa domaćih životinja u Republici Kosovo. Sa ustanovljene rezultate će se obavestiti Ministarstvo.

Član 26

Procedure odobrenja centra za osemenjivanje

1. Pre početka delatnosti, centar za osemenjivanja će ispuniti uslove prema stavu 1. člana 27 ovog Zakona, utvrđeno sa odlukom od strane Ministarstva na osnovu priklade prijave. Odluka o usvajanju će specificovati polje delatnosti, a odluka o priznatom centru osemenjivanja takođe će specificovati teritoriju delatnosti. Odluka će se doneti za period od pet (5) godina.

2. Detaljni uslovi sto se tiču proplodnih muzjaka , objekata, osoblja i oprema u vezi sa sa sadržajem i održavanjem registra odedit će sa podzakonkim aktom, donešeno od stane Ministarstva.

Član 27

Centar testiranja

1. Centar testiranja će vršiti registraciju performanse farmskih životinja za potrebe uzgoja i za ostale testove prema ovom Zakonu. Dužnosti centra testiranja će se vršiti od strane fizičkog i pravnog lica koje ispunjava predviđene uslove što se tiče objekta, oprema i osoblja. Ispunjavanje uslova će biti određeno od strane Ministarstva preko odluke o usvajanju centra za testiranje. Odluka će se doneti za period od pet (5) godina.

2. Procedure i metode testiranja pojedinih vrsta domaćih životinja kao i testovi upoređivanja vršiće se prema programima uzgoja na specifičan način i obezbedi će međunarodnu upoređenost.

3. Prerada podataka dobijenih od mera i testiranja, računanja i objava rezultata vršiće se od strane jedne usvojene centra testiranja ili drugog preduzeća stočarske privrede prema programu uzgoja.

4. Ministarstvo će odrediti uslove za priznanje centra za testiranje kao i za procedure i metode testiranja.

POGLAVLJE V

BAZA PODATAKA U STOČARSTVU

Član 28

Baza podataka u stočarstvu

1. Ministarstvo, uzgajivači životinja i stočarska preduzeća, prema ovom Zakonu, održava će registre i bazu podataka, koje se odnose na sistem informatike i međunarodnim sistemima informatike iz područja stočarstva.

2. Ministarstvo će obezbedi povezanost i pristup ostalim bazama podataka u poljoprivredi u odnosu na baze podataka u stočarstvu.

3. Održavanje baze podataka u stočarstvu financira se iz budžeta Ministarstva.

4. Metoda prikupljanja podataka, korištenje podataka i drugi uslovi rada sa sistemima informatike , kao i sadržaj i detaljnija pravila za održavanje registara, evidencija i drugih baza podataka bit će uspostavljena od strane Ministarstva.

Član 29 **Matična knjiga**

1. Odobrena preduzeća uzgajivača treba održavati matičnu knjigu za svaku vrstu i rasu, koja će registrovati svaku uzgojnu životinju koja ispunjava opisane uslove.
2. Prema pedigreju i obilježjima domaćih životinja, matična knjiga podijeljena je u glavnom i dodatnom odeljku.
3. Detaljniji uvjeti za registraciju domaćih životinja u matičnoj knjizi, oblik i sadržaj matične knjige biće propisani s podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Član 30 **Registar hibridnih rasplodnih životinja**

1. Odobrena preduzeća uzgajivača treba voditi dnevnik svinjskih hibrida, u koji su zabilježeni reproduktivne životinje koje ispunjavaju opisane uslove.
2. Detaljnije uslove za upis domaćih životinje u registar, oblik i sadržaj baze podataka biće propisani prema podzakonskim aktima od strane Ministarstva.

POGLAVLJE VI **STANDARDI KVALITETA U STOČARSTVU**

Član 31 **Standardi kvaliteta**

1. Uzgojne metode životinja , programi uzgoja, ciljevi, transport, klanje domaćih životinja kao i prerada životinjskih proizvoda namenjenih za prehranu ljudi pružiće najbolji mogući kvalitet i sigurnu ekološku proizvodnju životinjskih proizvoda. Pojednosti domaćih životinja za sigurnu i kvalitetnu proizvodnju utvrdit će se usporednim testovima.
2. Ministarstvo postavlja pravila u vezi sa standardima kvaliteta u pogledu klasifikacije i kategorizacije prodanih životinjskih proizvoda ili tretiranih na druge načine kod prerađivačke industrije, a posebno na:
  - 2.1. klasifikaciju mleka, postupak za uzorke, učestalosti i vrste analize i metode analize i utvrđivanje ili akreditaciju laboratorija za analizu mleka;
  - 2.2. klasifikaciju životinja za ciljeve klanja ili onih zaklanih, kao i postupku za klasifikaciju i licenciranje osoba za obavljanje klasifikaciju;

- 2.3. klasifikaciju jaja, postupku za razvrstavanje i označavanju jaja;
- 2.4. klasifikaciju vune, postupku klasifikacije i licenciranje osoba za obavljanje klasifikacije;
- 2.5. obavezu prerađivačke industrije stočarskih proizvoda da informiše stočarske proizvođače i ministarstvo o cenama proizvoda na bazi standardima kvaliteta.

Član 32

Dionici Zainteresovane stranke

1. Dionici zainteresovane stranke uključeni u definiciju i sprovođenju standarda kvaliteta, klasifikaciju i kategorizaciju životinjskih proizvoda su: Ministarstvo, Institucije nauke, odgovarajući inspektorat, akreditirani laboratoriji, poduzeća koje se bave s obradom proizvoda i kvalifikovane osobe za obavljanje klasifikacije i kategorizacije.
2. Certifikaciju osoba koje obavljaju navedene delatnosti u stavu 1. ovog člana, vrši Ministarstvo na predlog osnovane komisije za procenu veštine podnositelja.
3. Kriterijumi i postupci sertifikacije lica po stavu 2. ovog člana, određuju se podzakonskim aktom od Ministarstva.

POGLAVLJE VII

RASNI PROGRAMI, MODIFIKACIJA I OČUVANJE SVOJSTVA FARMSKIH ŽIVOTINJA

Član 33

Uzgojni programi

1. Uzgojni programi trebaju se sprovođiti od strane stočarskih preduzeća prema ovom zakonu. Bilo koja vrsta domaćih životinja ili bilo koja rasa može biti stvar jednog ili nekoliko rasnih programa.
2. Uzgojni program može se odobriti ako ispunjava sledeće uslove:
  - 2.1. biti pogodan za stočarske promocije u skladu s odredbama ovog zakona i da, na temelju njegove sprovođenja, bili postignuti ciljevi uzgojnog programa i obezbedi će vršenje kontrole drugih obilježja životinja;
  - 2.2. imati dovoljan broj stoke za sprovođenje programa;
  - 2.3. obezbedi će odgovarajuću, stručnu, tehničku i organizativnu primenu programa;
  - 2.4. imati odgovarajuće, kvalifikovano i tehničko osoblje;
  - 2.5. opisati odabrane metoda za kontrolu reproduktivnog životinjskog porekla;

- 2.6. reproduktivne životinje, uključene u program, treba ih identifikovati kako bi se obezbedio njihov identitet;
  - 2.7. biti popraćen svim dokumentima opisanim za uzgoj;
  - 2.8. obezbediti očuvanje genetske i biološke raznolikosti u stočarstvu;
  - 2.9. obezbediti sprovođenju mera kako bi se sprečilo neplanirano parenje;
  - 2.10. obezbediti genetske rezerve;
  - 2.11. obezbediti sustav unutrašnje kontrole nad ključnim aktivnostima u sprovođenju selektivnog i uzgojnog programa.
3. Zahtev o odobrenju programa za rasno poboljšanje treba dostaviti ministru zajedno sa zahtevom o odobrenju uzgojnog preduzeća, određeno iz člana 19 ovog Zakona.
  4. Na bazi odluke iz člana 18. ovog Zakona o odobrenju uzgojnog preduzeća, ministar treba odobriti uzgojni program za razdoblje od pet (5) godina.
  5. Odobreni uzgojni program treba okončati pre završetka određenog roka od pet (5) godina, na bazi odluke koju donosi Ministarstvo, ako:
    - 5.1. budu ustanovljeni prekršaji ili nedostaci u sprovođenju programa za rasno poboljšanje;
    - 5.2. ako uzgojnom preduzeću istekne rok odobrenja.

Član 34 **Program selekcije**

1. Program selekcije treba definirati metodu testiranja, procena i selekcije životinja, kao i metode uzgoja životinja s planom za postizanje ciljeva selektivnog programa. Program selekcije trebao bi biti obavezan element uzgojnog programa.
2. Metode za procenu reproduktivne vrednosti i procena reproduktivnih životinja treba biti obavezan element programa selekcije.
3. Nakon potvrde programa selekcije, Ministarstvo odlučuje o izmenama ili korištenju novih metoda za procenu reproduktivne vrednosti i procene reproduktivnih životinja, prema predlogu Veća uzgoja.

Član 35

Stručni nadzor za sprovođenje odobrenog programa za rasplod

Stručni nadzor za sprovođenje odobrenog programa za uzgajivanje nadgledava se treba od strane Ministarstva. Tokom stručnog nadzora, Ministarstvo može zahtevati iz odobrenih preduzeća uzgajivača potrebna pojašnjenja i informacije za ispunjenje njegovih dužnosti i ima pravo uvida u dokumentaciju i alate navedenih preduzeća, pozivajući se na program razmnožavanja i održavanja matične knjige ili registracije hibridnih životinja.

Član 36

Zootehnički dokumenti

1. Zootehničke dokumente treba predstaviti opisane dokumente reproduktivnog materijala, izdane od strane jedne stočarskog preduzeća iz njenog polja i područja prema odobrenom programu uzgoja.
2. Sadržaj, oblik i uvjeti izdavanja zootehničkih dokumenata treba da se određuju sa podzakonskim aktom donošen od strane Ministarstva.

Član 37

Reproduktivne životinje

1. Samo domaće životinje koje su sposobne za reprodukciju i koje ispunjavaju opisane uslove i uslove rasnih odobrenih programa, koji su namenjeni za reprodukciju, treba definirati kao reprodukcione životinje.
2. Reproductivne životinje trebaju biti identifikovane na posebnom načinu; one moraju imati jednog poznatog pretka, uključenog u matičnoj knjizi i opisanu dokumentaciju uzgoja treba držati u istoj matičnoj knjizi. One moraju ispunjavati uslove selekcije za svrhe uzgoja u odvojenim fazama selekcije prema uzgojnim programima.
3. Uvjeti za prihvaćanje životinja za selektivne svrhe određuju se podzakonskim aktom Ministarstva.

Član 38

Genealogija reproduktivnih životinja

1. Genealogija reproduktivnih životinja ili drugog reproduktivnog materijala treba imati poznato poreklo. Genealogija može biti potpuna ili delomična. Životinje se procenjuju da imaju potpunu genealogiju ako im se priznaju dva ili više predaka, opisani u uzgojnom programu.
2. Životinja se procenjuje da ima delomičnu genealogiju ako njeni prethodnici nisu u potpunosti poznati. U tom slučaju, u uzgojnom programu određuje se minimalni poznati udio porekla.
3. Odredbe stava 1. i 2. ovog člana ne primenjuju se na zečeve i ptice.

4. Detaljni zahtevi za potpuno ili delomično poreklo, kao i metode i načini upravljanja definirani su u skladu sa podzakonskim aktima od strane Ministarstva.

Član 39

Podela reproduktivnih životinja

1. Za uključivanje životinja u matičnoj knjizi, za usporedbu uzgojnih materijala na tržištu i sprovođenju uzgojnih programa, kao i za druge uzgojne svrhe, svaki rasplodnik ocenjuje i klasificira se po relevantnoj klasi kvaliteta.

2. Postupci i metode klasifikacije u klasama kvaliteta određuju se preko uzgojnog programa.

Član 40

Priznavanje rasa i novih sojeva domaćih životinja

1. Za razvoj novih rasa i sojeva domaćih životinja na području Republike Kosovo, potrebno je odobrenje od strane Ministarstva na predlog stočarskog saveta i preduzeća uzgajivača.

2. Uvjeti za priznavanje novih rasa i sojeva domaćih životinja utvrđuju se podzakonskim aktom od Ministarstva.

Član 41

Usporedna kontrola porekla rasa i novih linija kao i uvezenih životinjskih rasa

Kada se u odobrenim uzgojnim programima uključuju rase, novi sojevi i uvezene reproduktivne životinje, one bi trebali biti podvrgnuti posebnim obeležjima usporednih kontrola, u skladu s uzgojnim programom.

Član 42

Reproduktivni mužjaci

1. Centre za osemenjavanje mogu koristiti samo seleksionisane odabrane muške stoke, čije korišćenje je dopušteno prema objavljenim zootehničkim dokumentima.

2. Odredbe koje se odregjuju iz stava 1. ovog člana primenjivaće se takođe od strane uzgajivača, uključenih u reprodukciju životinja.

3. Upotreba muške stoke za razmnožavanje definirana je u odobrenom programu uzgoja.

4. Odobreni program uzgoja treba obezbediti, na godišnjoj osnovi, dovoljan broj reproduktivnih mužjaka ili dovoljan broj doza semena za upotrebu.

Član 43

Seme životinja

1. Seme životinja može se staviti na tržište i upotrebiti samo ako su ispunjeni sledeći uvjeti:

- 1.1. da se prikuplja u jednom centru za vedačko osemenjavanje i bude pohranjen u centrima za vedačko osemenjavanje ili centrima za čuvanje i trgovinu;
  - 1.2. da bude dobijen iz odabranih mužjaka;
  - 1.3. da bude identifikovan na poseban način i da bude uključen i zajedno s uređenom dokumentacijom;
  - 1.4. zadovoljiti propisane uslove kvaliteta i zdravstvenu sigurnost;
  - 1.5. trgovina semena provodi se od strane licenciranih centara za umjetnu oplodnju i centara za čuvanje i trgovinu semena;
2. Za pojedine vrste domaćih životinja, korištenje mešanog semena trebalo bi biti dopušteno. Takve vrste domaćih životinja i načine korištenja mešoviti semena propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.
3. Odredbe iz stava 1. i 2. ovog člana ne primenjuju se na zečeve i ptice.
4. Detaljniji uslovi prema stavu 1. ovog člana propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Član 44 **Jajne ćelije i embrioni**

1. Jajne ćelije i embrioni mogu se koristiti samo ako su:
  - 1.1. prikupljeni i pohranjeni na jedan poseban način od strane ovlašćenog preduzeća za prikupljanje, pohranu i presadu embriona;
  - 1.2. izvedeni iz reproduktivnih životinja koje ispunjavaju uslove za prikupljanje jajnih ćelija i embriona u skladu s uzgojnim programom;
  - 1.3. identifikovani na redovnoj osnovi, presađeni u primaćoj životinji koja treba biti identifikovana u skladu s pravilima popraćenim opisanom dokumentacijom uzgojnog rasnog programa;
  - 1.4. ispunjavaju zahteve kvaliteta i zdravstvene sigurnosti;
2. Više detaljniji uslovi iz stava 1. ovog člana propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Član 45 **Biološki i genetski testovi**

1. Biološki i genetski testovi trebaju se primeniti na pripremi informacija za održavanje odluka selekcije, očuvanju lokalnih rasa, kao i programe za očuvanje bioloških raznolikosti domaćih životinja. Genetske testove treba provesti kroz studiju s načelima dobre laboratorijske prakse u akreditiranim laboratorijima za obavljanje takve delatnosti.

2. Biološki i genetski testovi trebali bi obezbediti međunarodnu usporedivost metoda i dobijenih rezultata.

POGLAVLJE VIII PREMEŠTAJ SELEKTIVNIH DOSTIGNUĆA KOD POPULACIJE

Član 46 Širenje genetskog poboljšanja

1. Ministarstvo, Stočarski savet i licencirana preduzeća uzgajivača, na redovnoj osnovi, trebaju pratiti širenje genetskog poboljšanja kod populacije.
2. Širenje genetskog poboljšanja treba unapredeti pomoću suradnje rasta reproduktivnih mužjaka visokog kvaliteta, kroz programe za genetsko povećanje populacije, kao i putem financiranja aktivnosti koje podupiru očuvanje i unapređenje genetskog kvaliteta domaćih životinja u Republici Kosova.

Član 47 Procena genetske vrednosti

1. Procena genetskih vrednosti domaćih životinja treba biti izvršena prema uzgojnom programu, koji bi takođe trebao navesti metode i postupke za utvrđivanje reproduktivne vrednosti.
2. Metode za određivanje genetske vrednosti trebaju biti znanstveno prihvaćena i u skladu s utvrđenim zootehničkim metodama. Predviđanje genetske vrednosti vrši se za jedan određen nivo klasa životinja, koji su uključeni u jednom uzgojnom programu.
3. Merenja i postupke za utvrđivanje genetske vrednosti trebaju biti usporedivi s postupcima i metodama, formuliranim od strane nadležnih međunarodnih preduzeća.
4. Metode i postupke za merenje i određivanje genetske vrednosti propisuju se pod zakonskim aktom Ministarstva.

Član 48 Procena i selekcija uzgojnih životinja

1. Korišćenje uzgojnih životinja za reprodukciju trebalo bi biti dopušteno da bi se takve životinje prethodno bile ocenjene i odabrane kao uzgojne životinje.
2. Kriterijumi za selektiranje, procenu i prepoznavanje rase životinja, regulišu se Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Član 49

Testovi proizvodnih svojstva i procena genetske vrednosti

1. Testovi proizvodnih svojstva i postavljanje genetske vrednosti uzgojnih životinja trebaju biti sprovedena od ispitnih stanica pod vodstvom specijalizovanih ustanova.
2. Testovi proizvodnih svojstva i procena genetske vrednosti, sprovedeni u drugim zemljama, za određene rase, trebaju biti usvojeni u Republici Kosovu, ako su rezultati takvih testova i procena dosegli najmanje isti stupanj tačnosti i međusobno su usporedivi.

Član 50

Reprodukcija domaćih životinja

1. Reprodukcija domaćih životinja izvršava se preko umjetnog i prirodnog oplodnja.
2. Osoba koja obavlja umjetnu oplodnju ili vodi prirodnu oplodnju domaćih životinja, vodi evidenciju i opisanu dokumentaciju, u skladu s uzgojnim programom i ovim zakonom.
3. Kriterijumi za vršenje reprodukcije rase životinja treba odrediti Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Član 51

Srodstvo po krvi životinja

1. Uzgojni program obezbeđuje reprodukciju kroz prihvaćanje dopuštenog koeficijenta srodstva po krvi, kako bi se sprečili negativne učinke srodstva po krvi u vitalnosti, rastu, sposobnosti da preživi, plodnosti i druga svojstva domaćih životinja u kasnijim generacijama.
2. Srodstvo po krvi dozvoljeno je u znanstvene svrhe. U ovom slučaju, znanstvene i istraživačke institucije apliciraju u ministarstvu za dopuštenje, opisujući u detalje istraživanja i svoje ciljeve.
3. U slučaju opasnosti za gašenje pojedinih rasa, srodstvo po krvi životinja propisuje se podzakonskim aktom Ministarstva.

Član 52

Razmnožavanje farmskih životinja u poljoprivrednom imanju

Prema ovom zakonu, poljoprivredniku je dopušteno umnožavanje životinja, uključene u registar svoje farme.

Član 53

Aktivnosti veštačke osemenjavanje

1. Aktivnost veštačke osemenjavanje prema ovom članu treba obavljati fizička ili pravna osoba koja ispunjava ove uslove:

- 1.1. ima odgovarajući prostor, osoblje i dovoljnu opremu;
- 1.2. obezbeđuje oplodnju ne manje od trista šesdeset (360) dana u godini;
- 1.3. ima potpisan dugoročni ugovor s jednim ili više poznatim centrima za oplodnju i / ili centrima za očuvanje i trgovanje semena.

2. Tokom akcije oplodnja, oplodnik treba:

- 2.1. upotrebiti seme koji ispunjava sve uslove koje se prepisuju sa članom 43. ovog zakona i sprovesti potpuno odredbe dugoročnog ugovora sa poznatim centrom oplodnja za određeno područje delovanja;
- 2.2. sprovesti program oplodnje po selekciji i uzgojnom programu;
- 2.3. dovršiti, održavati i obezbediti svu utvrđenu dokumentaciju uzgoja;
- 2.4. postići određene minimalne rezultate oplodnje;
- 2.5. komunicirati i koristiti podatke koje se drže u bazama navedenih podataka;
- 2.6. sprovesti oplodnju s tarifom utvrđene cene, u skladu s članom 64 ovog zakona;
- 2.7. sprovesti odredbe odluke i ugovor o sprovođenju oplodnje.

3. Kriterijumi za sprovođenje oplodnje određuju se Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Član 54

Implementacija osemenjavanje

1. Pojedinci koji se bave implementacijom oplodnje trebaju biti profesionalno osposobljeni i trebaju ispuniti navedene zahteve. Oni treba biti uključeni u listu osemenitelja.

2. Fizičke osobe iz stava 1. ovog člana mogu biti veterinari pod veterinarskim zakonom, zaposlene osobe ili oni koji rade s uzgajivačima, ili oni koji sprovode zadatke i aktivnosti u području reprodukcije domaćih životinja ili bave se drugim poslovima i akcijama u području stočarstva, kao i osobe koje se prepisuju iz član 50. ovog Zakona.

3. Oplodnici osim veterinara dobijaju potvrdu o stručnoj osposobljenosti za rasplod, koja je izdana od strane specijalizirane ustanove, uz suglasnost ministra.

4. Popis osoba koje sprovode oplodnju treba biti sastavljen i sačuvan u Ministarstvu. Oplodnici ne mogu ovladati druge da obavljaju oplodnju.

5. Fizičke osobe iz stava 2. ovog člana trebaju obezbediti stručnu spremu za sprovođenje oplodnje prema ovom zakonu, u obliku organiziranog treninga. Program i ponuditelj treninga moraju biti overeni od strane Ministarstva.

6. Sadržaj programa obuke koji se određuje u stava 5. ovog člana i način čuvanja liste prepisuje se iz stava 1. ovog člana, propisan je podzakonskim aktima donošen od strane Ministarstva.

Član 55 **Iznimke**

Odredbe člana 53 i 54 ovog zakona ne primenjuju se na ptice i zečeve, kao i druge vrste domaćih životinja, određen iz stava 1. člana 2. ovog Zakona.

POGLAVLJE IX **ČUVANJE GENETSKE VARIJABILNOSTI I GENETSKE REZERVE DOMAĆIH ŽIVOTINJA**

Član 56 **Čuvanje genetske varijabilnosti**

1. Republika Kosovo održava i obezbeđuje genetske rezerve za određene vrste, rase i sojeve domaćih životinja u minimalnom broju životinja, doza semena, jajnih ćelija i embriona.
2. Za potrebe održavanja rasa i / ili sojeva i da bi obezbedio dovoljnu proizvodnju od životinja, uzgojni program obezbeđuje genetsku varijabilnost domaćih životinja.
3. Sredstva za očuvanje i održavanje genetskih rezerva će se obezbediti od Budžeta Republike Kosova.
4. Postupci i metode očuvanja i održavanja genetske rezerve propisani su podzakonskim aktima koje donosi Ministarstvo.

Član 57 **Bioraznolikost u uzgoju domaćih životinja**

1. Bioraznolikost u uzgoju domaćih životinja treba biti zastupljen u svim rasama i sojevima domaćih životinja u Republici Kosova.
2. Očuvanje bioraznolikosti u uzgoju domaćih životinja provodit će se u sklopu rezerva gena u stočarstvu, u okviru programa odobrenog od strane ministra za razdoblje od sedam (7) godina.
3. Navedeni program iz stava 2. ovog člana, određuje takođe predviđena finansijska sredstva za sprovođenje očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivredi kao: sredstva za izvršenje

stručnog rada, izravna plaćanja i druge pomoći za oplodnike i posednike životinja, kao i za fizičke i pravne osobe koje su uključene u očuvanju genetskih rezerva u stočarstvu.

4. Ministar će ovlastiti preduzeće na bazi javne konkurencije, objavljene na službenoj stranici Ministarstva koja će pripremiti i sprovesti program iz stava 3. ovog člana.

5. Detaljniji uslovi za izbor i sadržaj kao i stručne dužnosti iz stava 2. ovog člana utvrđuju se podzakonskim aktima Ministarstva.

Član 58 **Autohtone rase**

1. Autohtone rase biće pod posebnom zaštitom države.

2. Autohtone rase farmskih životinjskih vrsta biće kao što sledi:

2.1. goveda – ilirska buša, šarska i dukađinska;

2.2. ovce; bardhoka, balusha, Kosovska ovca i šarska ovca.

2.3. autohtoni bivol.

3. Osim domaćih rasa navedenih u stavu 2. ovog člana, pasmina farmskih životinja, smatraće će se da je autohtona, odobrena od strane Ministarstva po nalogu na zahtev odobrenog preduzeća. Zahtev treba biti popraćen tehničkom izradu, pripremljen s troškovima podnosioca iz rezerva gena u stočarstvu. Stočarsko Veće će dati svoje mišljenje o primeni.

4. Autohtone pasmine će biti registrivane i listu autohtonih rasa , održanoj u Ministarstvu. Republika Kosovo će zaštititi ime i autohtone pasmine na međunarodnoj razini, u skladu s međunarodnim ratifikovanim ugovorima i sporazumima.

5. Detaljniji uvjeti za rast i trgovinu domaćih životinja, svojstva i način vođenja popisa izvornih pasmina utvrdit će se podzakonskim aktima donete od strane Ministarstva.

POGLAVLJE X **STRUČNI RAD I JAVNE SLUŽBE U STOČARSTVU**

Član 59 **Stručni rad u stočarstvu**

1. U području stručnog rada u poljoprivredi biće izvršeni sledeći zadaci:

1.1. razmnožavanje;

1.2. odabir;

- 1.3. procena genetske vrednosti;
- 1.4. određivanje svojstava performanse;
- 1.5. genealogija;
- 1.6. održavanje matične knjige;
- 1.7. istraživački i razvojni zadaci u području sprovođenja uzgojnih programa;
- 1.8. širenje genetskog poboljšanja.

Član 60 **Javne službe**

1. Zadaci iz člana 57 i 59, ovog zakona trebaju se izvršiti kao javna usluga u stočarstvu.
2. Javnu uslugu prema ovom zakonu može obavljati fizička ili pravna osoba, javnom ili privatnom pravu i preduzeća u stočarstvu, u skladu s ovim zakonom.
3. Ministarstvo će ovlastiti preduzeće u javnoj konkurenciji za sprovođenju profesionalnih dužnosti prema ovom Zakonu.

Član 61 **Obavest o uzgajivačima**

Implementator javne službe na temelju ovog Zakona obavestice uzgajivače o rezultatima provedenih testova na uzgojnim životinjama unutar vremenskog roka, cilju i načinu kako je to predviđeno s programom rasnog poboljšanja.

Član 62 **Sredstva za rad javne usluge**

1. Javna služba u stočarstvu finansirace se:
  - 1.1. iz budžeta Republike Kosova;
  - 1.2. potpuno ili delomično plaćanje troškova pružene usluge;
  - 1.3. ostali izvori
2. Republika Kosovo će financirati ili zajedno financirati pojedinačne usluge u okviru javnih usluga prema ovom Zakonu.

Član 63

Zajedničko financiranje aktivnosti preduzeća u stočarstvu

1. Preduzeća u stočarstvu, prema ovom zakonu, mogu biti financirana dodatnim sredstvima, dobijenih od sledećih izvora na bazi pravila, sporazuma ili ugovora:

1.1. sredstva za obuku i funkcioniranje preduzeća u stočarstvu i za obavljanje svoje dužnosti prema ovom Zakonu, prikupit će se u ugovorenem iznosu od strane preduzeća u stočarstvu, od fizičkih ili pravnih osoba koje se bave uzrastom i trgovanjem domaćih životinja i reproduktivnog materijala, ili u proizvodnji ili preradu stočarskih proizvoda;

1.2. prihodi koji proizlaze iz izvršenja aktivnosti uzgoja životinja unutar područja izvršenja uzgojnih programa;

1.3. dohodak iz izvršenja oplodnje;

1.4. članarine;

1.5. cene u izložbama uzgojnih životinjskih;

1.6. subvencije za određene svrhe;

1.7. ostali izvori.

2. Sredstva navedena iz stava 1. ovog člana, upravljat će se od strane preduzeća u stočarstvu.

Član 64

Troškovi i naknade za usluge

1. Korisnici javnih usluga prema ovom zakonu, dužni su platiti cenu službe u celosti ili delimično, međutim, u iznimnim slučajevima, takve usluge mogu biti pružene besplatno za korisnike.

2. Ministarstvo će odrediti cene za usluge iz određeno u stavu 1 ovog člana, koji određuju sudelovanje koje treba biti plaćeno od strane korisnika.

Član 65

Veće stočarstva

1. Veće stočarstva će biti savetodavno telo Ministarstva na području stočarstva.

2. Veće stočarstva pruža stručna mišljenja o odlukama velike važnosti u području stočarske ekonomije, a posebno u:

2.1. zahtevima za overu uzgojnih programa;

2.2. godišnjim izveštajima za rad implementatora uzgojnog programa;

- 2.3. promene u ili uvođenje novih metoda za procenu vrednosti rasta i procenu uzgojnih životinja;
- 2.4. važni propisi u oblasti stočarstva i veterinarskoj praksi;
- 2.5. predlozi za dugoročne razvojne programe u oblasti stočarstva i veterinarskoj praksi;
- 2.6. predlozi za važne mere poljoprivredne politike koje reguliraju područje stočarstva;
- 2.7. predlozi za usvajanje autohtonih pasmina;
- 2.8. elementi za formiranje cena usluga u stočarstvu;
- 2.9. ostale važne odluke u području stočarstva.

Član 66 **Sastav Veća stočarstva**

1. Odbor stočarstva će se sastojati od:

- 1.1. Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja, zastupljena s (2) dva člana;
- 1.2. Poljoprivrednog i Veterinarskog fakulteta Universiteta Prištine “Hasan Prishtina”, zastupljen od dva (2) članova;
- 1.3. Agencije Hrane i Veterine, zastupljena s (1) jednim članom;
- 1.4. Genetskog centra Genkos, koga zastupa (1) jedan član;
- 1.5. Udruženja uzgajivača, koje zastupa (1) jedan član za svaku vrstu stočarskih životinja.

2. Postupci za uspostavu i mandat članova Veća stočarstva određiće se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

POGLAVLJE XI **ISTRAŽIVAČKI RAD U PODRUČJU STOČARSTVA**

Član 67 **Istraživački rad**

1. Istraživački rad u stočarstvu, osobito u područjima stočarstva, koja nadopunjuje nalaze u području baštine, selekcije, razmnožavanja, rasta i razvoju domaćih životinja, genetski inženjering, ekonomske efikasnosti u stočarstvu, očuvanja i unapređenja životinjskih osobina, prenos poboljšanja selekcije u uzgoju domaćih životinja, očuvanju genetske varijabilnosti

domaćih životinja, prehrana, prehrambena i krmna baza domaćih životinja, objekti uzgoja i opreme, zoohigijena i etologija domaćih životinja, zaštita domaćih životinja, lečenje domaćih životinja, ekologije u uzgoju domaćih životinje, tehnologije i kvalitetu proizvoda životinjskog porekla, informacijske tehnologije u poljoprivredi i životinjske biotehnologije biće organizirani u sklopu istraživačkih institucija u Republici Kosova.

2. Istraživanje se može obavljati od strane istraživača koji se kvalifikuju za to u skladu s propisima koji uređuju istraživačke aktivnosti.

3. Prenos rezultata istraživanja u praksi će se obavljati od strane poljoprivredne savetodavne službe osim spomenutih istraživača iz stava 2 ovog člana.

POGLAVLJE XII TRGOVANJE REPRODUKTIVNOG MATERIJALA

Član 68

Trgovanje reproduktivnog materijala

1. Farmska životinje koje se trguju kao rasne životinje ili koje su prikazane u javnosti kao rasplodne životinje kao na izložbe, sajmovi, procene, aukcije, konkurencije, i sl. ili na neki drugi način, trebaju se identifikovati na određenom načinu i popraćeni opisanim zootehničkim dokumentom.

2. Drugi reproduktivni materijal - seme, jajne ćelije i embrioni treba identifikovati na određenom načinu i biti popraćeni opisanim zootehničkim dokumentom.

3. Kroz kontrolu zootehničkog inspektorata, Republika Kosovo obezbeđuje ispunjavanje uvjeta za trgovanje rasplodnih materijala. Zootehnička kontrola ostvaruje se u skladu s međunarodnim ugovorima i konvencijama u kojih je stranka i Republika Kosovo.

Član 69

Trgovanje semena

1. Trgovanje semena kod oplodnika vrši se od strane centara umjetne oplodnje i / ili centara očuvanja i trgovanja semena.

2. Trgovanje semena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana treba biti propisano ugovorom.

Član 70

Prikupljanje i presađivanje embrija

1. Prikupljanje i presađivanje embrija može se obaviti od strane preduzeća za prikupljanje, pripremu, očuvanje, presađivanje i trgovanje embrija, ako je ušla u registar preduzeća za presađivanje embrija prema zakonu kojim se uređuje veterinarija i ako ispunjava opisane uslove u odnosu na objekte, sobe, opreme i osoblje.

2. Detaljniji uslovi navedeni u prethodnom stavku i postupci primene određiće Ministarstvo.

Član 71 **Uvozi i izvozi**

1. Republika Kosovo ne može zabraniti, ograničiti ili sprečiti uvoz ili izvoz reproduktivnog materijala zbog zootehničkih razloge, ako su ispunjeni svi navedeni uvjeti.

2. Za uvoz, reproduktivne životinje trebaju ispuniti sledeće uslove:

2.1. biti uključene u matičnoj knjizi ili registru životinjske hibridne rase, održanoj od strane jednog preduzeća uzgajivača, odobrene od strane izvozne zemlje;

2.2. biti identifikovane;

2.3. biti popraćeni zootehničkim dokumentima;

2.4. pre uvoza, za svaku rasnu životinju, uvoznik treba uzeti pisanu izjavu iz odobrenog preduzeća uzgajivača da nakon uvoza, pasmine životinje biće registrovane u matičnoj knjizi ili registru.

3. Uvozni semen treba ispuniti sledeće uslove:

3.1. da dolazi iz reproduktivnih muškaraca upisanih u matičnoj knjizi ili registru hibridnih uzgajanih životinja od jednog preduzeća uzgajivača, udruženja ili kompanije, odobrene od strane izvozne zemlje;

3.2. da dolazi iz reproduktivnih muškaraca koji su prošli kroz reprodukcijsko testiranje i procenu genetske vrednosti;

3.3. biti popraćen uspostavljenim zootehničkim dokumentima;

3.4. uzimati ga u jednom odobrenom centru oplodnje od strane nadležnih tela države u kojoj se nalazi centar oplodnje;

3.5. semen treba identifikovati na opisanom načinu.

4. Bez obzira na odredbe stave 3. ovog člana, semen koji još nije prošao testiranje i procenu genetske vrednosti, može biti uvezen u posebnim prigodama, u skladu s overenim rasnim programom u ograničenim količinama koje su namenjene samo za testiranje.

5. Jaja i uvozne embrije trebaju ispunjavati sledeće uslove:

5.1. oni trebaju doći iz jedne rasne životinje koja je registrovana u matičnoj knjizi ili registru hibridnih rasnih životinja, koji je održan od strane jednog preduzeća uzgajivača, odobrene od strane izvozne zemlje;

5.2. oni trebaju biti popraćeni predviđenom zootehničkom dokumentacijom;

- 5.3. oni trebaju biti identifikovani na predviđenom načinu;
- 5.4. oni trebaju biti prikupljeni od strane institucije koja ima dozvolu za skupljanje i trgovanje embrijima, koje je izdalo nadležno telo izvozne zemlje.
6. Za izvoz reproduktivnog materijala, treba biti popraćen predviđenim zootehničkim dokumentima, koje izdaje preduzeće uzgajivača prema ovom zakonu. Takva dokumentacija treba dokazati jasno da rasni materijal ispunjava predviđene zootehničke uslove.
7. Detaljniji uvjeti za uvoz i izvoz rasnog materijala odrediće Ministarstvo.
8. Ministar određuje dodatne zootehničke uslove vezane uz svojstva proizvoda, rasne vrednosti ili ekonomska svojstva za uvoz reproduktivnog materijala.

POGLAVLJE XIII KONTROLA I INSPEKTOVANJE

Član 72 Inspektor

1. Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa izdanih na bazi njega provodit će se od strane inspektora stočarstva i ribarstva, osim odredbi koje se odnose na kvalitetu stočarskih proizvoda, čija će sprovođenje biti pod nadzorom veterinarskih inspektora i sigurnosti hrane.
2. Rad, prava, obaveze i odgovornosti inspektorata iz stava 1. ovog člana uređuju se Zakonom o poljoprivrednoj inspekciji Br.03/L-029.

Član 73 Ovlašćenja inspektora

1. Osim nadležnosti u skladu s općim pravilima za inspekciju, inspektor stočarstva i ribarstva takođe ima mandat i ovlašćenja:
- 1.1. kontrolisati domaće životinje, preduzeća, objekte i opremu za rasplod, kontrolu vodstva i održavanje dokumentacije od strane fizičkih i pravnih osoba za negovanje životinja.
  - 1.2. nadzirati sprovođenje testiranja domaćih životinja;
  - 1.3. nadzirati održavanje registara, evidencija i drugih baza podataka;
  - 1.4. utvrditi da li implementatori odobrenih rasnih programa ispunjavaju određene uslove, izvršavaju zadatke i aktivnosti u skladu s odobrenim uzgojnim programima;

- 1.5. proveriti predviđenu dokumentaciju uzgoja;
  - 1.6. utvrditi jesu li ispunjeni uvjeti za trgovanje, skupljanje i upotrebe semena, jajnih ćelija i embrija;
  - 1.7. nadzirati sprovođenje postupka procene i selekciju reproduktivnih životinja;
  - 1.8. nadzirati sprovođenje razmnožavanja domaćih životinja i ispunjavanje uvjeta za osobe koje primenjuju oplodnju;
  - 1.9. nadzirati sprovođenje odobrenog rasnog programa u onim delom koje se odnosi na centre oplodnja.
2. Tokom inspekcije, inspektor veterinarstva i sigurnosti hrane, osim mera predviđenih od strane drugih propisa, može takođe narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u korištenju etiketiranja.

Član 74 **Odredene mere inspektora**

1. Osim navedenih mera u općim propisima za inspekcije, inspektor stočarstva i ribarstva tokom inspeksijskog nadzora može:
  - 1.1. narediti uređivanje uzgoja s propisanim uvjetima;
  - 1.2. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u sprovođenju odobrenih rasnih programa;
  - 1.3. predlagati ministru mere u odnosu na odobrenim rasnim programima;
  - 1.4. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u vođenju evidencije, podataka i baze podataka;
  - 1.5. zabraniti prikupljanje, trgovanje i korištenje semena, jaja i embrija koji ne ispunjavaju utvrđene uslove;
  - 1.6. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u testiranju domaćih životinja;
  - 1.7. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u vođenju osemenjivanja;
  - 1.8. poduzeti mere za otklanjanje diskriminatorskih praksi odobrenog preduzeća uzgajivača;
  - 1.9. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u sprovođenju zadataka i drugih aktivnosti u okviru ovog zakona.
2. Pored ovlašćenja u skladu s drugim propisima, veterinarski inspektor i sigurnosti hrane ima ovlasti za nadzor označavanje životinjskog proizvoda u odnosu na metodu uzgoja.

POGLAVLJE XIV KAZNENE ODREDBE

Član 75 Prekršaji

1. Sa kaznom od petsto (500) do hiljadu (1.000) evra kažnjava se za prekršaji pravna osoba ako koristi oznake za stočne proizvode, protivno članu 7. ovog zakona.
2. Novčanom kaznom od dvesta (200) do petsto (500) evra kažnjava se za prekršaj odgovorno lice pravnog subjekta koji postupa protivno člana 7. Ovog zakona.
3. Novčanom kaznom od hiljadu (1.000) do dve hiljade (2.000) evra kažnjava se za prekršaj odgovorno lice pravnog subjekta ako:
  - 3.1. ne uspeju uzeti mere uspešnosti domaćih životinja u odobrenim centrima testiranja u skladu s članom 27. ovog Zakona;
  - 3.2. neuspeh za održavanje evidencije farme, registra, evidencije i drugih baza podataka iz člana 28. ovog Zakona.
  - 3.3. neuspeh u održavanju matičnih knjiga ili održavanju istih u skladu s članom 29. ovog Zakona
  - 3.4. neuspeh u vođenju evidencija o hibridima ili održavanju istih u skladu s članom 30. ovog Zakona;
  - 3.5. neuspeh za održavanje propisanih zootehničkih dokumenata ili izdavanje istih, protivno članom 36 ovog Zakona
  - 3.6. u slučaju utvrđivanja reproduktivnih životinja, svaka druga životinja koja ne ispunjava opisane uslove, postupa protivno članu 37. ovog Zakona
  - 3.7. korišćenje mužjaka protivno članu 42, ovog Zakona;
  - 3.8. prodaja ili upotreba semena protivno članu 43. ovog Zakona;
  - 3.9. upotreba jaja i embrija protivno članu 44. ovog Zakona;
  - 3.10. radi protivno stavkom 2, člana 50. ovog Zakona;
  - 3.11. sprovođenje razmnožavanja domaćih životinja protivno članu 52. ovog Zakona;
  - 3.12. izvršenje delatnosti oplodnje protivno članu 53. ovog Zakona;
  - 3.13. postupa protivno članu 25. stavci 3 i 4 ovog Zakona;
  - 3.14. postupa protivno članu 69. ovog zakona;

- 3.15. neuspeh da bi se obezbedila načela nediskriminacije članu 22. ovog Zakona;
  - 3.16. trgovanje s reproduktivnom materijalom protivno članu 68. ovog Zakona;
  - 3.17. uvoz i / ili izvoz reproduktivnog materijala protivno članu 71. ovog Zakona.
4. Fizička osoba kazniće se za prekršaj od sto (100) do hiljadu (1000) evra, ako:
- 4.1. postupa protivno članu 53. ovog Zakona;
  - 4.2. postupa protivno članu 25. stavci 4. ovog Zakona
  - 4.3. postupa protivno stavu 3., podstava 3.2., 3, 5, 3.11. i 3.12. ovog člana;
  - 4.4. postupa protivno članu 76. stavu 1. podstav 1.1. ovog Zakona.

Član 76

Novčane kazne za prekršaje u vezi s inspekcijskim nadzorom

1. Novčanom kaznom od trista (300) do petsto (500) evra kažnjava se odgovorno lice pravnog subjekta ako:
- 1.1. ne pruža besplatan pristup i sprečava sprovođenje službene dužnosti inspektora stočarstva i ribarstva;
  - 1.2. neuspeh za rad u skladu s nekim primenjivim rješenjem kojim je inspektor naložio sprovođenje predviđenih mera ovim Zakonom.
2. Novčanom kaznom od sto (100) do trista (300) evra kažnjava se odgovorna osoba pravnog subjekta.

POGLAVLJE XV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 77

Centar oplodnje

Centar za vetačko osemenjavanje odrediće svoja delovanja s odredbama ovog zakona i donešenim propisima na bazi njega, najkasnije u roku od dve (2) godine od stupanja na snagu ovog Zakona.

Završne odredbe

Član 78

Sva prikupljena sredstva od primene ovog zakona prolivaju se u Budžet Kosova.

Član 79

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona izdaju se u roku od dvanaest (12) meseci, od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 80 Ukidanje

Stupanjem na snagu ovog zakona, ukida se Zakon Br.2004/33 za Stočarstvo Kosova Službeni list Republike Kosova Br.18/01.11.2007 i ostale normativne akte i odredbe koje su u suprotnosti sa ovim Zakonom.

Član 81 Stupanje na snagu

Ovaj Zakon stupa na snagu petnaest (15) dana nakon objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova.

**Zakon Br. 04/L-191
06. juna 2013. god.**

Predsednik Skupštine Republike Kosova

Jakup Krasniqi